

Мазяр О. В. Субособистість як психологічний феномен / Олег Мазяр // Прикладні аспекти психології особистісного зростання. Збірник наукових праць студентів та викладачів. Випуск 2. / За ред. Л.П. Журавльової, В.О. Климчука, Ю.Ю. Дем'янчук. – Житомир : Видавництво ЖДУ імені Івана Франка, 2017. – С. 19-21.

Олег Мазяр

кандидат психологічних наук, доцент

СУБОСОБИСТІТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Поняття субособистості не отримало широкого вжитку у психологічній науці. Це пов'язано з небезпекою порушити принцип цілісності та системності особистості. Адже субособистість претендує на автономію і навіть опозицію до особистості загалом чи інших субособистостей. Поготів у психосинтезі припускається, що таких субособистостей може існувати довільна кількість і кожна має власну неповторну феноменологію [1], [2].

Ми виходимо з положення, що субособистість не може володіти повною автономією, адже тоді вона заміщає, витісняє особистість і не має жодних підстав для «самоусунення» з процесу саморегуляції. Іншими словами, поняття особистості стає надлишковим. Разом із тим, безсумнівною лишається унікальна об'єктивація субособистості, яка дійсно помітно вирізняється на тлі типової поведінки суб'єкта («його ніби підмінили», «коли вип'є, він стає іншим» тощо). Очевидно, що субособистості пов'язані між собою системно і встановлюють баланс психічної адекватності. Тобто достатньо жорстко обмежують одна одну, витісняють.

Контрпродуктивно припускати існування довільної множини субособистостей, дарма що це відповідає феноменологічному підходу. Безумовно, у психотерапії такий шлях виглядає перспективним. Проте, на нашу думку, це вже рівень мікроаналізу особистості клієнта, коли йдеться про змістове (невротичне) її наповнення. Психологічний висновок, особливо попервах, ми робимо на основі макро- та мезоаналізу, де йдеться про структурну специфіку особистості, її ймовірну патологію, неефективність. Зокрема, макроаналіз особистості показує ступінь розвитку всіх структурних елементів та їхнє пропорційне співвідношення, а мезоаналіз – особливості кореспонденції субособистостей. Натомість мікроаналіз спрямований на виявлення змістового наповнення субособистостей.

З огляду на вищезазначене, субособистістю ми називаємо ментальний кластер системно пов'язаних емоцій, думок та поведінкових актів, цілеспрямований і функціонально обмежений. Субособистість чітко позиціонується до соціального оточення і

володіє певним ступенем виконавчої сили. Проте занадто виразний вияв субособистості є свідченням порушення субособистісного балансу і стає дезадаптивною акцентуацією. Адаже за нашим припущенням, у такому випадку порушується баланс у вияві субособистостей, а відтак функціонування цілісної особистості стає однобічним, неповним.

У нашому субособистісному підході на рівні макроаналізу особистість представлена чотирма субособистостями. Так, Жадаюче Я є біологічним центром особистості, від якого в процесі соціального розвитку сепаруються решта субособистостей: Ситуативне Я, Імітоване Я та Досвідне Я. Фактично соціально сформовані субособистості спрямовані, з одного боку, на обмеження активності Жадаючого Я, пошук компромісів з організмичними потребами індивіда, але, з іншого боку, слугують задоволенню імпульсів Жадаючого Я у соціально прийнятній формі. При цьому варто брати до уваги той факт, що соціально сформовані субособистості перебувають у складних відношеннях (кореспонденції) і створюють умови для розвитку індивідуальності, самобутності особистості. Невротичний розвиток, психотизм, соціопатія – це варіанти формування особистості, яка втрачає баланс у функціонуванні субособистостей, витісненні одних із них й акцентуацію інших. Фактично йдеться про баланс жадання, наслідування, рефлексії та самоактуалізації як системних властивостей цих субособистостей.

На нашу думку, субособистісний підхід є перспективним у зв'язку з можливістю здійснювати діагностику розвитку цілісної особистості, а не лише її окремих психологічних характеристик, відповідно визначати шляхи розвитку. Також оригінальним є підхід до ідентифікації патологічної субособистості та її нівелювання.

Список використаних джерел

1. Ассанджолі Р. Психосинтез: теорія і практика / Роберто Ассанджолі. – М. : «REFL-book», 1994. – 314 с.
2. Руффлер М. Ігри всередині нас / Маргарет Руффлер ; пер. с англ. Т. Чхеїдзе. – М. : Изд-во Інститута Психотерапії, 1998. – 208 с.